

УДК 796

DOI <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2024-3-05>

ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ В ГАЛУЗІ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Симонік А. В.

*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0001-8574-8744
020190@ukr.net*

Верітов О. І.

*доктор педагогічних наук
доцент кафедри фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-3793-3010
kop230405@gmail.com*

Воронкова Т. В.

*викладачка кафедри фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0009-0009-9904-6378
kafedraops@ukr.net*

Фаньо Ю. О.

*магістр кафедри фізичної культури і спорту
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0009-0004-4989-1489
fano2223@gmail.com*

Ключові слова:

*дистанційне навчання,
цифровізація, методика
викладання, навчальна
дисципліна, підготовка
фахівців.*

У дослідженні, що здійснене на основі аналізу наукових джерел, вітчизняного та зарубіжного досвіду, узагальнення практики застосування дистанційних і цифрових технологій, запропоновано пропозиції щодо вдосконалення методики викладання дисципліни «Професійне спілкування в галузі» в рамках дистанційного навчання.

Педагогічний експеримент був проведений за участю 20 здобувачів освітнього рівня «магістр» першого року навчання спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» у рамках вивчення навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі».

Для оптимального забезпечення реалізації дисципліни в умовах дистанційного навчання було використано інформаційні та комунікативні платформи й соціальні мережі: Microsoft Teams, Zoom, Moodle, Big Blue Button, Viber, електронна пошта й інші.

У рамках дистанційного навчання було передбачено проведення всіх видів робіт, у тому числі самостійної роботи учнів, відповідно до розробленого фонду оціночних засобів: проведення ділових ігор (наприклад, проходження / проведення співбесід на різні посади) – важливого елемента для формування комунікаційних здібностей і командної роботи (було здійснено на платформі Zoom); майстер-клас із написання резюме (реалізований також у режимі Zoom); майстер-клас із написання професіограми, а також підготовки презентацій та їх перевірку на платформі Moodle.

Важливим компонентом оцінки рівня формування відповідних компетенцій і ступеня освоєння курсу є тестування в системі Moodle за кожним розділом навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі». У журналі оцінок курсу були сформовані оцінки здобувачів за всі оцінювані елементи з повним доступом для викладача й індивідуальним доступом для кожного здобувача.

Наявність продуктивних форм дистанційної освіти, розробка конструктивних технологій дистанційного навчання й дистанційної освіти, успіх дистанційного навчання безпосередньо залежить від грамотної та якісної організації освітнього процесу.

TEACHING OF THE EDUCATIONAL DISCIPLINE “PROFESSIONAL COMMUNICATION IN THE INDUSTRY” IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

Symonik A. V.

PhD, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Physical Culture and Sports

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0000-0001-8574-8744

020190@ukr.net

Veritov O. I.

Doctor of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Physical Culture and Sports

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0000-0002-3793-3010

kop230405@gmail.com

Voronkova T. V.

Lecturer at the Department of Physical Culture and Sports

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0009-0009-9904-6378

kafedraops@ukr.net

Fano Yu. O.

Master at the Department of Physical Culture and Sports

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0009-0004-4989-1489

fano2223@gmail.com

Key words: *distance learning, digitalization, teaching method, educational discipline, training of specialists.*

In the course of the study, based on the analysis of scientific sources, domestic and foreign experience, generalization of the practice of using remote and digital technologies, proposals were made to improve the methodology of teaching the discipline “Professional communication in the industry” within the framework of distance learning.

The pedagogical experiment was conducted with the participation of 20 first-year master's degree holders in the specialty 017 Physical culture and sports as part of the study of the academic discipline “Professional communication in the industry”.

Information and communication platforms and social networks were used to optimally ensure the implementation of the discipline in the conditions of distance learning: Microsoft Teams, Zoom, Moodle, Big Blue Button, Viber, e-mail, etc.

As part of distance learning, it was envisaged to conduct all types of work, including independent work of students in accordance with the developed fund of assessment tools: conducting business games (for example, conducting / conducting interviews for various positions) – an important element for the formation of communication skills and teamwork (there was carried out on the Zoom platform); resume writing master class (also implemented in Zoom mode); a master class on writing a professional profile, as well as preparing presentations and checking them on the Moodle platform.

An important component of assessing the level of formation of relevant competencies and the degree of mastery of the course is testing in the Moodle system for each section of the educational discipline “Professional Communication in the Industry”. In the journal of course evaluations, the evaluations of the test takers were formed for all evaluated elements with full access for the teacher and individual access for each test taker.

The availability of productive forms of distance education, the development of constructive technologies of distance learning and distance education, the success of distance education directly depends on the competent and high-quality organization of the educational process.

Постановка проблеми. Сукупність факторів, що склалася в Україні впродовж останніх п'яти років, значною мірою вплинула на всі сфери життя громадян. Пандемія COVID-19, введення військового стану у країні – усе це призвело до формування нових, раніше не опрацьованих питань і завдань. Безумовно, не є винятком і сфера вищої спортивної освіти як провідного компонента формування особистості майбутнього фахівця спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Обмеження, у яких сьогодні перебувають науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти, ставлять перед системою вищої освіти нові виклики, успішна реалізація яких є важливим кроком у вирішенні питання підготовки фахівців спеціальності.

Сучасна вища освіта стоїть перед важливою та актуальною проблемою розробки й реалізації ефективних практик дистанційної освіти. Більшість представлених робіт із цієї проблематики посиляються на сучасну ситуацію, зокрема пандемію COVID-19 та військовий стан [1, 2, 6, 7], що сприяло впровадженню цифрової освітньої системи в практику стрімкими темпами.

Незважаючи на невеликий за часом досвід роботи закладів вищої освіти в дистанційних умовах, статистика вже свідчить про вплив такої форми на психічне та фізичне здоров'я всіх учасників освітнього процесу [3, 4, 5]. Тож грамотна організація дистанційної освіти, а також пошук нових підходів до її впровадження є першочерговим і необхідним напрямом дослідження сучасних науковців.

Дистанційне навчання розглядається сьогодні як ефективний інструмент організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в сучасних умовах цифрової трансформації суспільства [4, 8]. Дистанційне навчання сприяє подоланню різноманітних часових, просторових та якісних обмежень. Цифрові технології виступають механізмом формування цифрової культури й розробки інноваційної моделі дистанційного навчання.

Такі технології, як свідчить життя, приносять суттєві соціальні, освітні, економічні ефекти. Ряд дослідників визначають цифровізацію освіти як універсальний ключ до інтеграції процесів життєдіяльності в соціальній, економічній, культурологічній сферах: J.S. Brown [8], Y.B. Kolikant [9], M. Miah та A. Omar [10].

Беззаперечно актуальність дослідження зумовила вибір мети, що полягала в тому, щоб на основі аналізу наукових джерел, вітчизняного та зарубіжного досвіду, узагальнення практики застосування дистанційних і цифрових технологій запропонувати пропозиції щодо вдосконалення методики вкладавання дисципліни «Професійне спілкування в галузі» в рамках дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Педагогічний експеримент був проведений за участю 20 здобувачів освітнього рівня «магістр» першого року навчання спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» у рамках вивчення навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі» є основи сучасного професійного мовлення, спортивна термінологія, правила складання фахової документації, культура наукової та професійної української мови, формування навичок і вмій з актуальних видів професійної мовленнєвої діяльності спортсмена з використанням фахової нормативної спортивної лексики.

Основними формами вивчення курсу є лекції та практичні заняття. Практичні заняття дають змогу поглибити лекційний курс, узагальнити теоретичний матеріал й заохотити до самостійної праці. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота здобувачів вищої освіти, що сприяє формуванню їх пізнавальних здібностей, спрямованості на постійну самоосвіту й безперервне навчання. Загальний обсяг курсу для здобувачів вищої освіти денної форми навчання становить 90 годин, з яких 14 годин відводиться на лекції, 48 годин – на самостійне вивчення матеріалу, 28 годин – на практичні заняття. Формою контролю знань здобувачів вищої освіти є семестровий залік.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі» є формування

у здобувачів вищої освіти знань про різні форми ділової комунікації, спрямованих на посилення професійної підготовки майбутнього фахівця й успішного працевлаштування за фахом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійне спілкування в галузі» є: засвоєння понятійно-категоріального апарату з навчальної дисципліни; вивчення структури, функцій, видів і форм ділової професійної комунікації; формування знань щодо концептуальних засад і стратегій професійного спілкування; ознайомлення з основними теоретичними підходами та прикладними аспектами працевлаштування. У процесі педагогічного експерименту нами були розроблені навчально-методичні матеріали, а також адаптовані до нових умов форми та методи проведення лекційних і практичних занять з урахуванням формування відповідних компетенцій, наведених у таблиці 1.

Для оптимального забезпечення реалізації дисципліни в умовах дистанційного навчання було використано інформаційні та комунікативні платформи й соціальні мережі: Microsoft Teams, Zoom, Moodle, Big Blue Button, Viber, електронна пошта й інші.

Microsoft Teams – це корпоративна платформа, яка об'єднує в робочому просторі чат, зустрічі, нотатки та вкладки.

Zoom – популярний корпоративний сервіс для забезпечення відео- та аудіоз'язку через мережу Інтернет. Безкоштовна версія Zoom дає змогу створювати групові конференції тривалістю до 40 хвилин, до яких може приєднатися до 100 осіб.

Moodle – це система електронного забезпечення навчання, орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем і здобувачами вищої освіти, призначена для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

Big Blue Button – відкрите програмне забезпечення для проведення вебконференції. Система розроблена насамперед для дистанційного навчання. У програмі Moodle за розкладом викладається завдання з позначкою про дату та групу, що виконує практичне завдання. Протягом пари (можливе налаштування обмежень для відповідей за датою та часом) здобувачі виконують його та викладають результати. Під час заняття можливе проведення консультацій у режимі чату.

Важливою складовою навчання у віддаленому доступі є система дистанційного навчання, створена та розміщена на сервісах інформаційних сайтів. У рамках навчання в Запорізькому національному університеті така система називається Moodle, у якій було створено відповідний курс і розміщено всі необхідні матеріали: презентація курсу, силабус, робоча програма, система накопи-

Таблиця 1

Спеціальні компетенції, передбачені дисципліною «Професійне спілкування в галузі» та формування результатів навчання (відповідно до освітньо-професійної програми «Спорт» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»)

Спеціальні компетенції, код	Результати навчання, код	Тема лекційного / практичного заняття
СК2. Здатність розробляти та реалізовувати інноваційні проекти у сфері фізичної культури і спорту	РН9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проекти	1, 2, 6, 7 / 1, 2, 9, 11
СК3. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти	РН5. Розробляти і викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти	1, 2 / 1, 2, 4, 8
СК4. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері фізичної культури та спорту, які є складними, передбачуваними та потребують нових стратегічних підходів	РН8. Організовувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням економічних, правових та етичних аспектів	4 / 4, 5, 6, 12
СК5. Здатність розв'язувати проблеми у сфері фізичної культури та спорту в нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	РН8. Організовувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням економічних, правових та етичних аспектів	1, 2 / 1, 2, 6, 12
СК6. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у сфері фізичної культури і спорту	РН6. Відшукувувати необхідну інформацію у науковій літературі, баз даних, інших джерелах, аналізувати й оцінювати цю інформацію	3, 5 / 3, 6, 7, 8
СК8. Здатність впроваджувати у практичну діяльність результати наукових досліджень, спрямованих на вирішення прикладних завдань у сфері фізичної культури і спорту	РН9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проекти	6, 7 / 9, 10, 11, 12
СК9. Усвідомлювати принципи професійної та академічної етики і необхідність їх дотримання	РН10. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері фізичної культури і спорту, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методи й інструменти, обґрунтовувати висновки, презентувати результати	1, 2, 4 / 1, 2, 4, 5
СК10. Здатність здійснювати захист прав інтелектуальної власності та комерціалізувати результати досліджень та інноваційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту	РН6. Відшукувувати необхідну інформацію у науковій літературі, баз даних, інших джерелах, аналізувати й оцінювати цю інформацію	4, 5 / 5, 7, 12
СК11. Здатність розв'язувати практичні проблеми за невизначених умов в окремих напрямках спортивного тренування	РН2. Приймати ефективні рішення щодо вирішення проблем у сфері фізичної культури та спорту, генерувати та порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та ресурсні потреби	4 / 5, 6, 8
СК12. Здатність застосовувати систему знань із теорії і методики спортивного підготовки у вибраному виді спорту	РН4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки й аргументацію з питань фізичної культури та спорту до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	6, 7 / 6, 8, 9, 11

Примітка: перелік тем наведений у силябусі навчальної дисципліни, розміщеному на офіційному сайті Запорізького національного університету

чення балів, рекомендована література, інформаційні ресурси, глосарій, зміст лекційних і практичних занять, індивідуальні завдання, завдання до самостійної роботи, питання до підсумкового оцінювання.

У рамках дистанційного навчання передбачено проведення всіх видів робіт, у тому числі самостійної роботи учнів відповідно до розробленого фонду оціночних засобів:

- проведення ділових ігор (наприклад, проходження / проведення співбесід на різні посади) – важливого елемента для формування комунікаційних здібностей і командної роботи (було здійснено на платформі Zoom) [1, 3];

- майстер-клас із написання резюме (реалізований також у режимі Zoom);

- майстер-клас із написання професіограми, а також підготовки презентацій та їх перевірку на платформі Moodle.

Важливим є те, що система дає змогу постійно відстежувати активність здобувачів і складати звіти про їхню участь у вивченні курсу. Викладач здійснює роботу з перегляду активності, у тому числі у які дні, як довго вони використовували ті чи інші матеріали курсу. Істотним аспектом оцінки діяльності здобувачів є зворотний зв'язок, активність, рефлексія.

Важливим компонентом оцінки рівня формування відповідних компетенцій і ступеня освоєння курсу є тестування в системі Moodle за кожним розділом навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі». У журналі оцінок курсу були

сформовані оцінки здобувачів за всі оцінювані елементи з повним доступом для викладача й індивідуальним доступом для кожного здобувача.

Висновки. Цифровізація торкається всіх сфер життя сучасного суспільства, володіючи широким діапазоном мультимедійних, інтерактивних, комунікативних і технічних можливостей. Необхідність повсюдного запровадження дистанційного навчання у зв'язку з умовами, що створилися, дала змогу освоїти інструменти електронного навчання, що раніше не застосовувалися, дистанційні освітні технології.

Творче застосування комплексу інформаційно-технічних, навчально-методичних засобів в освітньому процесі дає змогу впливати на формування методологічної культури, ключових компетенцій і здібностей, забезпечувати результативність професійно-особистісного розвитку фахівців спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Наявність продуктивних форм дистанційної освіти, розробка конструктивних технологій дистанційного навчання та дистанційної освіти, успіх дистанційного навчання безпосередньо залежать від грамотної та якісної організації освітнього процесу. На дієвість дистанційної освіти впливають викладацький склад, позитивний клімат, доброзичлива атмосфера спільного вирішення поставлених завдань. Дистанційна освіта в умовах вимушених обмежень як система має велику кількість переваг і є значною альтернативою традиційному навчанню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ваколюк А., Шелюк В., Симонович Н. Інноваційні технології у системі фізичного виховання здобувачів вищої освіти. *Інноватика у вихованні*. 2021. № 14. С. 128–134.
2. Гребінка Г. Я., Зубрицький Я. Я., Рожко О. І., Тараненко М. С. Фізичне виховання технологіями дистанційного навчання як чинник здорового способу життя студентів. *Гірська школа Українських Карпат*. 2021. № 24. С. 5–10.
3. Журавльов С. О., Кондратович А. Б., Кривенда В. С. Підвищення ефективності фізичного виховання для студентів в умовах дистанційного навчання. XVI Міжнародна науково-методична конференція «Фізичне виховання в контексті сучасної освіти. Київ : Національний авіаційний університет. 2021. С. 62–66.
4. Клименко М. Дистанційна освіта в умовах карантину. Онлайн-вісник «Національний університет біоресурсів і природокористування України». Київ, 2020. URL: <https://nubip.edu.ua/node/75156>.
5. Корягін В., Блавт О. Сучасні виклики модернізації у фізичному вихованні студентів закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2020. С. 93–97.
6. Кривенцова І. В., Клименченко В. Г., Іванов О. В. Дистанційна освіта з фізичного виховання в період карантину. *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології*. Харків. 2020. № 5 (2). С. 98–103.
7. Мельник Т. А., Волчкова Г. К. Досвід застосування LMS MOODLE при дистанційному навчанні у закладах вищої освіти. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Вип. 192. С. 106–111.
8. Brown J. S. Growing up digital: How the web changes work, education and the ways people learn. *Change*. 2005. Vol. 32, is. 2. P. 10–20. DOI: 10.1080/00091380009601719.
9. Kolikant Y. B. Digital natives, better learners? Students' beliefs about how the internet influenced their ability to learn. *Computers in Human Behavior*. 2010. Vol. 26, is. 6. P. 1384–1391. DOI: 10.1016/j.chb.04.012.
10. Miah M., Omar A. Technology advancement in developing countries during digital age. *International Journal of Science and Applied Information Technology*. 2012. Vol. 1, is. 1. P. 30–38.

REFERENCES

1. Vakoliuk, A., Sheliuk, V., Symonovych, N. (2021). *Innovatsiini tekhnologii u systemi fizychnoho vykhovannia zdobuvachiv vyshchoi osvity* [Innovative technologies in the system of physical education of students of higher education]. *Innovatyka u vykhovanni – Innovation in education*, 14. 128–134 [in Ukrainian].
2. Hrebinka, H.Ya, Zubrytskyi, Ya.Ya., Rozhko, O.I., & Taranenko, M.S. (2021). Fizychno vykhovannia tekhnolohiiamy dystantsiinoho navchannia yak chynnyk zdorovoho sposobu zhyttia studentiv [Physical education using distance learning technologies as a factor in the healthy lifestyle of students]. *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians*, 24. 5–10 [in Ukrainian].
3. Zhuravlov, S.O., Kondratovych, A.B., Kryvenda, V.S. (2021). Pidvyschennia efektyvnosti fizychnoho vykhovannia dlia studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Increasing the effectiveness of physical education for students in distance learning conditions]. Proceedings from MIIM 21: *XVI Mizhnarodna naukovo-metodychna konferentsiia “Fizychno vykhovannia v konteksti suchasnoi osvity” – The Sixteenth International Scientific and Methodological Conference “Physical education in the context of modern education”* (pp. 62–66). Kyiv: Natsionalnyi aviaitsiinyi universytet [in Ukrainian].
4. Klymenko, M. (2020). Dystantsiina osvita v umovakh karantynu [Distance education in quarantine conditions]. *Onlain-visnyk Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy – Online newsletter “National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine”*. Retrieved from <https://nubip.edu.ua/node/75156>.
5. Koriahin, V., Blavt, O. (2020). Suchasni vyklyky modernizatsii u fizychnomu vykhovanni studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Modern challenges of modernization in physical education of students of higher education institutions]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleння – Actual problems of physical education of different population strata*. 93–97 [in Ukrainian].
6. Kryventsova, I.V., Klymenchenko, V.H., Ivanov, O.V. (2020). Dystantsiina osvita z fizychnoho vykhovannia v period karantynu [Distance education in physical education during the quarantine period]. *Fizychna rehabilitatsiia ta rekreatsiino-ozdorovchi tekhnologii – Physical rehabilitation and recreational and health technologies*, 5 (2). 98–103 [in Ukrainian].
7. Melnyk, T.A., Volchkova, H.K. (2021). Dosvid zastosuvannia LMS MOODLE pry dystantsiinomu navchanni u zakladakh vyshchoi osvity [Experience of using LMS MOODLE for distance learning in higher education institutions]. *Naukovi zapysky. Pedagogichni nauky – Proceedings. Pedagogical sciences*, 192. 106–111 [in Ukrainian].
8. Brown, J.S. (2005). Growing up digital: How the web changes work, education and the ways people learn. *Change*, 32 (2). 10–20. DOI: 10.1080/00091380009601719.
9. Kolikant, Y.B. (2010). Digital natives, better learners? Students’ beliefs about how the internet influenced their ability to learn. *Computers in Human Behavior*, 26 (6). 1384–1391. DOI: 10.1016/j.chb.04.012.
10. Miah, M., Omar, A. (2012). Technology advancement in developing countries during digital age. *International Journal of Science and Applied Information Technology*, 1 (1). 30–38.